

FOCUS Sekcie riadenia programov regionálneho rozvoja

Ako žiť sa v Revúcej učia od tých, čo Európu budovali



„Ako žiť, alebo skôr ako nežiť – v tom nám vedia poradiť,“ zamýšľa sa tretiačka Prvého slovenského gymnázia v Revúcej, ktoré nedávno oslávilo 150 výročie založenia **Anna Gazdíková** na otázku, čo získavajú mladí rozhovormi so seniormi. Tí bývajú v novej zrekonštruovanej budove Zariadenia opatrovateľskej služby Cilka a študenti za nimi chodia s diktafónmi, aby sa v rámci literárnej výchovy dozvedeli ich životné príbehy.

Skúsenosť je dôležitá



Dôležitá je skúsenosť, ktorá je síce neprenosná, ale môže byť inšpiratívna ako vysvetľuje ďalší zo študentov **Ivan Javorčík**: „Starí ľudia si veľa pamätajú a je to zaujímavé, čo rozprávajú, ich príbehy nie sú podobné dnešným ľuďom a preto s nimi odchádza aj spôsob života, ktorý sa už zrejme nevráti.“



Marcela Fabiánová ho dopĺňa vlastným názorom: „Nie je dôležité, čo si z ich rozprávania vezmeme my. Mne sa vidí, že majú krásny pocit už z toho, ak vedia, že ich životný príbeh si niekto zapamätá.“

Až neskoro zistíme, čo sme stratili

Stanislava Valachová si zasa až pri tomto projekte uvedomila, o čo už prišla: „Mala som 101 ročnú prastarkú a

dnes, keď už nežije, mi je ľúto, že som sa viac nesnažila od nej dozvedieť, aký mala život a ako riešila problémy."



Filip Meško sa priznáva, že „rozhovor so starším človekom mi vie dať impulz, nakopne ma, aby som niečo robil lepšie, než robím teraz.“

Timea Radnotyová uvažuje nad tým, že „určite dnes máme jednoduchší život, než aký mali oni, ale bolo by zaujímavé ich príbehy zasadiť do našej doby.“ Čo zostáva, je

nádherná príroda Muránskej planiny, kde starkí žili a žijú dnes aj mladé generácie.



A nechýba ani názor, ktorý upúta svojou pravdivosťou od **Gyulie Valenzovej**: „Starší človek vie, ako by to v rodine malo vyzeráť vo vzťahoch, preto dokáže dobre poradiť.“



Tvorili hodnoty, ktoré tu ešte sú

Samozrejme, že starších možno najlepšie počúvať v rodine, čo dokazuje názor **Kristíny Fakesovej**: „Mám **87 ročného starého otca**, ktorý stále spomína na svoju **sedemnásťročnú sestru**. Tá zahynula pri výbuchu míny v **2. svetovej vojne**. Aj ja mám dnes toľko rokov a podobné príbehy vidím len vo filmoch. Žije však aj moja prastará matka, ktorá prišla do Gočova z Kobeliarova. S mojím prastarým otcom sa videli len dva razy, keď si ju na druhýkrát rovno odviezol ako **šestnásťročnú nevestu na koči**

domov. Také niečo si ja v mojom veku ešte neviem predstaviť."



A čo zasa hovoria o spolupráci so študentmi seniori? Pán Ján Hryc im praje, „**aby mali toľko šťastia v živote, koľko sme ho mali my, lebo sa mi vidí, že svet ide k horšiemu.**”



Pani **Antónia Vályiová** oslávila 88 rokov a už nemá nikoho: „**Dcéra mi zomrela a syn žije v Prahe.**“ Zamestnaná bola až do 65 rokov, aj potom pracovala a pomáhala deťom. Dnes potrebuje starostlivosť od iných, preto je v Cilke spokojná, aj keď rodina chýba a nik ju nenahradí.



Podľa 84 ročnej pani **Marty Žiakovej** majú v zariadení stále nad čím premýšľať: **„Eurofondy určite dnes spoločnosti pomáhajú, ale aj my sme tvorili hodnoty, ktoré tu sú dodnes, takže sme spoluvytvárali dnešnú Európu.“** Preto je spravodlivé, ak im dnes finančná pomoc z eurofondov skrášľuje pobyt v Zariadení opatrovateľskej služby v Revúcej vďaka modernej budovy zrekonštruovanej z Regionálneho operačného programu.

Staroba je zrkadlom života

Vedúca oddelenia služieb obyvateľstvu Mestského úradu v Revúcej pani **Ing. Gabriela Borosová** vraví, že „**kto bol dobrý za svojho života, je dobrý aj po príchode k nám do seniorskej starostlivosti a tých druhých už nezmeníme.**“ Smutné je, ak vidí, že do zariadenia prichádzajú týraní seniori vlastnými deťmi. „**Dojíma ma, ak vidím chlapcov, ktorí kedysi tvrdo pracovali a dnes plačú, lebo si na nich deti ani nespomenú. Sedia na lavičke, akoby niekoho vyzerali a čakajú, že ich niekto odvedie späť domov.**“



„Staroba je zrkadlom celého predchádzajúceho života,“
dopĺňa ju sociálna pracovníčka pani **Mgr. Viera Péliová:**
„Seniori vychovali v mladosti deti a dnes sú smutní
a nahnevaní, že ich deti na nich nemajú čas, aby sa im
venovali 24 hodín denne, ak sú na to odkázaní, lebo ich deti
chodia do zamestnaní, majú svoje deti, rodiny. Preto sa ich
snažíme rozptýliť, a aj keď ich boľáčky nevyriešime, aspoň
ich chceme zmierniť rôznou činnosťou. Spomínajú na svoju
mladosť, či píšú pohľadnice svojim blízkym a to aj takým,
ktorí už nie sú na svete. Obnovujú sa im spomienky. Keď
vidím klienta, ktorý sa začne vo svojej opustenosti usmievať,
cítim, že naša práca má zmysel, je to najkrajšie poďakovanie
za naše snaženie.“



Terapia vďaka farbám a maľbám

Pre starkých okrem návštev mladých študentov pripravili v Cilke samostatnú školu seniorov. A po literárnom gymnáziu spolupracujú aj so Základnou umeleckou školou:

„Využívame rôzne výzvy aj od súkromných nadácií na zlepšenie podmienok v zariadení,“ vysvetľuje pani Gabriela Borosová. „Pripravujeme teraz so Základnou umeleckou školou projekt, pri ktorom vymaľujeme jednotlivé poschodia budovy motívmi, aby sa seniori v zariadení lepšie

orientovali. Zároveň fádny múr na dvore chceme zmeniť umeleckými grafitmi na výtvarné dielo, ktoré oživí našu záhradu, kde sme už vytvorili aj sedenie s lavičkami, na ktorých sa odohráva aj liečebná terapia.“



Momentálne sú všetky chodby rovnako biele, takže farebná zmena podľa rozličných motívov, aké navrhnu samotní seniori, bude určite príjemná pre 78 obyvateľov. Okrem hodín s mládežou pri literárnej tvorbe, či maľovaní, majú seniori naplánované práce v záhrade, kde radi pomáhajú, či už zaužívané vlastné zvyky pri fyzickom cvičení:

FIT LOPTY VEDÚ K FIT DUŠIAM

„Boli sme milo prekvapení, že prijali náš cvičebný plán s nadšením a dnes už majú pri cvičení vlastné rituály, keď ho začínajú a aj končia spevom, ba ešte potom zostávajú pri piesňach, čím sa utužujú a vytvárajú nové sociálne väzby. Osemdesiatročné ženy sa udržia na fit loptách a tešia sa.“

Pani **Viera Péliová** pôvodne nemala v úmysle pracovať s cieľovou skupinou seniorov, ktorí zo sociálnych, či z iných príčin prichádzajú do zariadenia na sklonku svojho života. Dnes hýri nápadmi, ako spríjemniť jeseň osudu klientov zariadenia: **„Nechceme byť čakáreň na smrť. Moji starí rodičia prijali fakt, že raz umrú a boli s ním vysporiadaní. Mnohí naši klienti však nemajú upratané vo vzťahoch z predchádzajúceho života. Navštevujú ich u nás duchovní, ale aj my sa stávame často pre nich spovedníkmi.“**



Smutné príbehy sú tienistá stránka tejto práce a vedúca pani **Gabriela Borosová** ich hovorí úprimne: „**Máme pána, ktorému vlastné deti nedávali jesť a prespával len v práčovni**“

na chodbe. Vzali mu celý jeho vysoký dôchodok a jedlo mu potajomky nosili susedia. Jednu pani k nám priviezli dokonca zavšivenú.“

KREHKÝ PRÍBEH LÁSKY A PAVÚKY

Karanténne opatrenia má na starosti hygienička pani Mgr. Kamila Gömöriová: „Chodievame na poštu pre dôchodky a mnohí by boli prekvapení, keby videli, akí dobre situovaní ľudia prichádzajú pravidelne vlastným rodičom brať prostriedky, a niekedy zaplatia povinné poplatky, ale im nič nenechajú. Zvyšok dôchodku si nechajú.“ To sú chvíle, kedy sa pani Kamile Gömöriovej od rozhorčenia lesknú v očiach slzy. Na starosti má však aj riešenie infekčných problémov nielen duše, ale aj tela: „Čo sa týka karanténnych opatrení, okrem vší sme tu mali už aj svrab. Ten však priniesol klient z nemocnice, čomu ani my nerozumieme, ako sa to mohlo stať.“ Táto pracovníčka má dvojitú funkciu, lebo okrem hygieny vypomáha aj ako sociálna opatrovatelka: „Únavu necítim,“ usmieva sa pani Kamila Gömöriová, „neviem, ako to je možné. Asi sa energeticky dobíjam z práce s ľuďmi, ktorí sú veľmi vďační, ak sa im venujete a dokážu vám vrátiť veľa lásky.“



Našťastie existujú aj pozitívne príklady. Za pani **Zuzanou Garan – Senkovou** z Rejdovej chodí syn aj s vnukom:

„Som tu rada. Šla by som domov hneď, ale čo mám byť sama doma len s pavúkmi?“ Pani **Garan – Senková** sa z chuti zasmieje. „Naši za mnou chodia denne, aj dvaja a vždy sa

pýtajú, ako sa cítim, či cvičím, pomáhajú mi, a keď odídu, nie som sama, opatrujú ma tu dobre."



Vedúca pani **Gabriela Borosová** rozpráva krehký príbeh lásky: „Keď k nám pani Mária prišla, bola apatická, nič sa jej nepáčilo. Po pol roku som ju stretla v meste so synom a tak som sa spýtala, či pôjde k nemu na noc? A ona, že v žiadnom prípade, že najlepšie sa vyspí už len u nás vo vlastnej izbe. A nakoniec si tu našla aj novú životnú lásku. Pán Július má 81 rokov a ona 73. Spolu trávajú každú chvíľu. Chodia na prechádzky a obaja sú príkladom, že láska naozaj kvitne v každom veku.“



KAMIENKOVÝ HAZARD



Chlapi na záhrade hrajú karty. Kto by čakal, že mastia mariáš za peniaze, ten by sa riadne prekvapil. Majú vklady a aj výhry. Ale namiesto eur vkladá každý do banku kamienky. A baví ich to, ako by šlo o skutočné peniaze.



Staré zariadenie bolo už nevyhovujúce a pre zlý technický stav budovy mali zariadenie Cilka zatvoriť. Mesto Revúca preto našlo pomoc vo výzve Regionálneho operačného programu. A hneď po rekonštrukcii začali so seniormi pracovať sociálne opatrovatelky. Vznikla škola seniorov a spolupráca s revúckym gymnáziom, čo oceňujú aj študenti.

„Tie príbehy sú zaujímavé, dobre sa počúvajú," hovorí študentka Natália Mondočková a pokračuje: **„čo sa im kedy prihodilo, ako to prežívali, z čoho vyplýva poučenie, čo by sme mali robiť, čo nie a čo už nerobíme."**



Najmúdrejší je vraj ten, kto sa poučí z chýb iných. Študentka **Eva Brcinová** si o tom myslí: **„Môžeme sa z príbehov starkých poučiť a nemusíme prežívať to, čo oni už majú odskúšané za celé desaťročia, že sa tomu treba vyhýbať."**

ZAČIATKY GOLFU NA SLOVENSKU?

„V Cilke mám 92 ročnú babku," vysvetľuje Simona Kubejová, „preto je to pre mňa o to zaujímavejšie, lebo tie príbehy, ktoré rozpráva, sa týkajú mojej rodiny, ale rada si vypočujem aj iných, lebo ma to obohacuje."



Študentkina babička pani **Mária Kubejová** žila na lazoch, kde už deväťročná musela celé týždne sama pásť obecný dobytok sama na lúkach, kde aj prespávala. Raz za čas jej

nejaký dedinčan priniesol jedlo a skontroloval, či je všetko v poriadku. A zasa ostala sama. Vydávala sa sedemnásťročná a vychovala dve dcéry, z ktorých jedna tragicky zahynula, keď sa utopila.



V Zariadení opatrovateľskej služby sú aj takí, ktorí prežili už všetkých svojich blízkych. A nemajú nikoho. Ale aj takí, ktorí sa nikdy nevzdávajú ako 96 ročná pani **Janka Sivíčková**, ktorá ako dieťa česala kravy. Srst' zvierat zlepili s inými deťmi do papiera a vytvorili si tak loptičku, ktorú palicami posúvali do jamiek vyhlbených na lúke. Bolo to na začiatku 20. storočia a hádam odvtedy môžeme s trochou úsmevu počítať začiatky

golfu na Slovensku. V päťdesiatich rokoch jej začali trpnúť ruky a odvtedy háčkuje:

„Dnes mám šikovnejšie ruky, ako keď som bola mladá,” ukazuje svoje výrobky 96 ročná pani, ktorá má živé oči a bystrého ducha. Podľa jej slov, musí pracovať a bude pracovať, kým bude žiť: **„Prácu vám nik nemôže vziať.”** O seba sa už nevie tak dôkladne postarať. Na stene má fotografie svojich blízkych, veď dnes už má 17 pravnúčat. Ale nevie, čo je smútok. Raduje sa z každého dňa, kedy bola užitočná. Hrdo ukazuje vlastné háčkované výrobky.



A o užitočne využitých prostriedkoch môžeme hovoriť aj v Revúcej, kde je dlhodobo vysoká nezamestnanosť a z vyše 40 tisícového okresu až vyše tisíc žien opúšťa svoje domovy, aby opatrovali seniorov v Nemecku, Švajčiarsku a Rakúsku. Preto je dobré, ak existuje šanca, že aj o ich blízkych sa dokáže niekto postarať v kvalitnom zariadení a ešte k tomu s tým najdôležitejším, čo existuje na svete - s láskou.

Os 2 – Infraštruktúra sociálnych služieb, sociálnoprávne ochrany detí a sociálnej kurately

Cieľom osi 2 je zvýšenie kvality poskytovaných služieb v sociálnej oblasti prostredníctvom rekonštrukcie, rozširovania, modernizácie a budovania zariadení sociálnych služieb a zariadení na výkon opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, vrátane obstarania ich vybavenia.

EÚ zdroje (ERDF)

1 303 491,50 eur

ZAČIATOK A UKONČENIE REALIZÁCIE

09/2009 – 06/2012

Kontakty:

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Dobrovičová 12

812 66 Bratislava

tel: 00421 2 59 26 61 11

fax: 00421 2 59 26 64 35

www.mpsr.sk

Sekcia riadenia programov regionálneho rozvoja

Prievozská 2/B

825 25 Bratislava 26

e-mail: inforop@build.gov.sk

www.ropka.sk